

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра соціології та психології, факультет № 6

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Психологія управління»
обов'язкових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
галузь знань 26 «Цивільна безпека»,
спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

(для денної та заочної форми навчання)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 от 25.08.2023

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол 7 від 29.08.2023

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол № 8 від 15.08.2023

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, канд. психол.наук, доцент Чепіга
Л.П.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри практичної психології Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, менеджменту та освіти дорослих Української інженерно-педагогічної академії, канд. психол. наук, доцент Казарова А.М.
2. Професор кафедри соціології і психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор соціологічних наук, професор Нечітайло І. С.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 5	26 «Цивільна безпека», 262 «Правоохоронна діяльність; другого (магістерського) рівня вищої освіти	Навчальний курс – 2. Семестр – 3. Види підсумкового контролю: залік.
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 10; Семінарські заняття – 10; Практичні заняття – 10; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 60;		Лекції – 8; Семінарські заняття – 6; Практичні заняття – 6; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота - 78
Індивідуальні завдання: Курсова робота – 0 Реферати (тощо) – 6; семестр №3		Індивідуальні завдання: Курсова робота – 0 Реферати – 6; семестр №3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» є формування адекватного уявлення студентів про теоретичні та практичні задачі управління в різноманітних соціальних об'єднаннях

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія управління» є цілеспрямоване оволодіння студентами теоретичними знаннями з психології управління.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, соціальна психологія, психологія праці.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: об'єкт та предмет психології управління; сутність управлінської діяльності; вітчизняні і зарубіжні концептуальні підходи і принципи управлінської діяльності; форми керівництва та лідерства в структурах системи управління; психологічні аспекти управління персоналом;

вміти: аналізувати психологічно значущі ситуації та факти в професійній діяльності керівника; досконало володіти методами психологічного впливу в системі управління; діагностувати та розв'язувати конфліктні ситуації в колективі; здійснювати планування вивчення особистості та групи в системах управління.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері правоохоронної діяльності. Охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики
Загальні компетентності	ЗК-1. Здатність до абстрактного, логічного, критичного мислення та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами. ЗК-2. Здатність приймати управлінські й обґрунтовані рішення в складних і непередбачуваних умовах.
Спеціальні (фахові) компетентності	ФК-9. Здатність приймати рішення щодо підвищення ефективності діяльності підрозділу.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Теорія і практика психології управління: історичний аспект

Предмет соціальної психології управління як науки, її задачі і структура.

Соціально-психологічні теорії управління: школа наукового управління Ф.Тейлора, Г.Емерсона, «школа людських відносин» Е.Мейо, Д.Мак-Грегора.

Тема № 2 Особистість як суб'єкт управління: керівник в організації.

Професійні функції і роли керівники різних рівнів в організації.

Проблема керівництва та лідерства в управлінні організацією. Харизматичне і трансформаційне лідерство в організаціях. Стили керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний) і умови їх ефективного застосування (теорія Херсі, ситуативна теорія Фідлера).

Тема № 3. Мотивація персоналу.

Змістовні теорії мотивації персоналу (Маслоу, Мак-Даугол, Герцберг). Процесуальні теорії мотивації (Врум, Адамс)

Тема № 4. Управління кар'єрою співробітників

Модель партнерства співробітника та організації в управлінні розвитком кар'єри. Поняття та типи кар'єри. Суб'єктивний та об'єктивний критерії успішної кар'єри. Особистісні характеристики та особливості кар'єри. Гендерні аспекти розвитку кар'єри.

Тема № 5. Психологічне забезпечення професійного здоров'я керівників.

Проблема емоціонального вигорання менеджерів. Поняття та симптоми емоціонального вигорання. Виробничі стрес-фактори. Фактори ризику вигорання (особистісні, ситуативні, професійні). Профілактика емоціонального вигорання і психологічна допомога тим, що вигоріли

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №3:							
Тема №1: Теорія і практика психології управління: історичний аспект	16	2	2	2	-	10	
Тема № 2: Особистість як суб'єкт управління: керівник в організації.	16	2	2	2	-	10	
Тема № 3. Мотивація персоналу.	16	2	2	2		10	
Тема № 4. Управління кар'єрою співробітників	16	2	2	2		10	
Тема № 5. Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів	26	2	2	2		20	
Всього за семестр №7:	90	10	10	10		60	залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема №1: Теорія і практика психології управління: історичний аспект	14	2	2			10	
Тема № 2: Особистість як суб'єкт	14	2	2			10	

управління: керівник в організації.							
Тема № 3. Мотивація персоналу.	16	2	2	2		10	
Тема № 4. Управління кар'єрою співробітників	24	2		2		20	
Тема № 5. Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів	22			2		20	
Всього за семестр №7:	90	8	6	6		70	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу студента		Література:
Тема №1. Теорія і практика психології управління: історичний аспект		Основна література: 1; 2; 3 Додаткова: 4,5,6,7
Підготувати відповіді на запитання: 1. Соціально-психологічні теорії управління 2. Теорія и практика американського менеджменту 3. Теорія и практика європейського менеджменту 4. Японська школа менеджменту		
Тема № 2 Особистість як суб'єкт управління: керівник в організації		Основна: 1; 2; 3 Додаткова: 4,5,6,7
Підготувати відповіді на запитання: 1. Керівництво і лідерство в управлінській діяльності 2. Харизматичне і трансформаційне лідерство в організаціях 3. Моделі керівництва		
Реферати за темами: 1. Вимоги до інтелектуальних и особистісних особливостей керівника 2. Методи діагностики професійно-важливих якостей керівника 3. Тренінг в професійній підготовці менеджера		
Тема № 3. Мотивація персоналу.		Основна: 1; 2; 3 Додаткова: 4,5,6,7
Підготувати відповіді на запитання: 1. Змістовні теорії мотивації персоналу (Маслоу, Мак-Даугол, Герцберг). 2. Процесуальні теорії мотивації (Врум, Адамс)		
Тема № 4. Управління кар'єрою співробітників		Основна: 1; 2; 3 Додаткова: 4,5,6,7
Підготувати відповіді на запитання: 1. Психологічний зміст поняття кар'єра 2. Модель партнерства організації і співробітника в управлінні кар'єрою 3. Типи кар'єри 4. Основні стадії та етапи кар'єри 5. Гендерні аспекти побудови кар'єри 6. Соціально-економічні фактори, що впливають на розвиток кар'єри		
Тема № 5. Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів		
Підготувати відповіді на запитання:		Основна: 1; 2; 3

			1. Професійне здоров'я менеджера як психологічна проблема 2. Синдром психічного вигорання та його симптоми 3. Виробничий стрес і синдром вигорання 4. Особистісні і професійні фактори психічного вигорання 5. Роль соціально-психологічної служби в профілактиці вигорання у менеджерів	Додаткова: 4,5,6,7
			Реферати за темами: 1. Емоційна стійкість людини до впливів стрес-факторів в управлінській діяльності.	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Особливості управлінських впливів на колектив та особистість.
2. Регулювання діяльності та взаємостосунків підлеглих.
3. Маніпулятивні тактики, прийоми аргументації, переконання як методи психологічного впливу в системах управління.
4. Роль особистості керівника в профілактиці конфліктів в системі управління.
5. Емоційна стійкість людини до впливів стрес-факторів в управлінській діяльності.
6. Психологічна сумісність і оптимізація взаємодії персоналу

5.1.2. Теми курсових робіт немає

5.1.3. Теми наукових робіт Немає

6. Методи навчання

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- підготовка до семінарських занять;
- підготовка тематичних повідомлень;
- вирішення творчих практичних завдань.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення:

- наукової літератури за темою;
Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (залік)

1. Поняття «управління», предмет вивчення і компоненти психології управління
2. Теорії організацій: «школа наукового управління» Ф. Тейлора
3. «Школа людських відносин» Г. Мюнстерберг, Е. Мейо

4. Теоретичні концепції управління Д. Мак-Грегора (теорія Х і теорія У)
5. Функції керівника вищої ланки
6. Функції керівників середньої і низької ланки
7. Керівництво і лідерство в управлінській діяльності
8. Стилi керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний)
9. Харизматичне і трансформаційне лідерство в організаціях
10. Ситуативний стиль управління (теорія П. Херси)
11. Ситуаційна модель керівництва Ф. Фідлера.
12. Модель керівництва «Путь-мета» Мітчел-Хауса.
13. Теорії мотивації персоналу: Теорія Маслоу,
14. Теорії мотивації персоналу: теорія Мак-Клелланда
15. Теорії мотивації персоналу: Теорія очікувань Врума,
16. Теорії мотивації персоналу: теорія двох факторів Герцберга
17. Управління кар'єрою в організаціях: поняття кар'єри, критерії оцінки успішності кар'єри
18. Управління кар'єрою в організаціях: модель партнерства організації і співробітника в управлінні кар'єрою
19. Управління кар'єрою в організаціях: типи кар'єри
20. Управління кар'єрою в організаціях: типи особистості і специфіка кар'єри
21. Управління кар'єрою в організаціях: гендерні аспекти побудови кар'єри
22. Управлінська діяльність і проблема психічного вигорання.
23. Ознаки психічного вигорання менеджерів
24. Синдром психічного вигорання
25. Виробничі стрес-фактори і синдром психічного вигорання
26. Особові фактори ризику вигорання
27. Ситуативні фактори ризику вигорання
28. Професійні фактори ризику вигорання
29. Профілактика психічного вигорання менеджерів.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі

обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість балів} \\ \text{(перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни.

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

7. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.

65–74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література, інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2010. – 568 с. – http://librarium.inf.ua/%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD_%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.html.
2. Кайлюк Є. М. Психологія управління / Є. М. Кайлюк, Г. Г. Фесенко. – Харків: Харк. нац. акад. міськ. госп.-ва, 2012. – 202 с. – <http://eprints.kname.edu.ua/24396/1/%D0%9F%D1%83%204.1.12.pdf>.

Допоміжна література:

3. Гендер у психологічних та соціологічних дослідженнях : навч. посіб. / Л.О. Шевченко, Ю.В. Кобікова, І.В. Ламаш та ін.; [Міжнар. благод. фонд "СНІД Фонд Схід-Захід", Харк. нац. ун-т внутр. справ]. - Київ :

[б.в.], 2015. - 148 с.

<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9102>

4. Кулініч І. О. Психологія управління / І. О. Кулініч. – К.: Знання, 2011. – 415 с. – http://pidruchniki.com/1584072017415/psihologiya/psihologiya_upravlinnya
5. Лозниця В.С. Психологія менеджменту : [Навч. посіб.] / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК»Екс об», 2010.– 512 с.
6. Психологія управління / Ходаківський Є. В. Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. – 3-тє вид. перероб. і доповн. – К. 2011. – 664 с..
7. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Лаврентьева А.О. Психологія управління : навч. посібник Х. : НТУ "ХПІ", 2011. - 160 с.
8. Угрин О.Г. Психологія управління : практ. посібник Львів : ЛьвДУВС, 2017. - 163 с.
9. Чепіга Л.П., Шевченко Л. О. Психологія управління: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів – Харків: Константа, 2020 – 80 с.
10. Якубовська С. С. Психологія управління / С. С. Якубовська . – Рівне : НУГВП, 2010. – 360 с. – <http://ep3.nuwm.edu.ua/2402/1/718003%20zah.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
3. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
4. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
5. Пошукова система WorldWideScience.org <https://worldwidescience.org/>
6. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
7. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>
8. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>
9. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
10. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>